İŞÇİ
KÖYLÜ
ESNAF
DAR GELİRLİ
YURTTAŞ
SENİN GAZETEN

EMEKÇİ

haftalık siyasal halk gazetesi

TÜRKİYEDE MİLLÎ EĞİTİM

Bugün ilkokul çağında bulunan çocukların yüzde 73 ü öğrencidir. Ortaokul çağındakilerin yüzde 19 u, lise çağındakilerin yüzde 9 u, yüksek okul çağındakilerin ise yüzde 3 ü okuma imkânı bulabilmektedir. İlkokulda yüzde 19 arasında olan işçi çocukları, üniversitede yüzde 8 e iniyor. İlkokulda yüzde 15 oranında olan özel sektör çocukları üniversitede yüzde 33 e, yüzde 7 olan memur çocukları yüzde 42 ye çıkıyor.

YIL: 1 — SAYI: 4 | 25 KURUŞ | 11 Temmuz 1964 Cumartesi | ADRES : Ankara Caddesi, 54 * Telefon : 27 15 88

T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar Çankaya İlçesinde Memleket gerçeklerini birer birer dile getirdi ve şunu belirtti :

Türkiyede ağalık sistemi yürüyor

Demokratik ortamı ancak emekçi halkımız kurcaktır

T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Partinin Çankaya İlçe kongresinde günün olaylarını ve memleket gerçeklerini belirten önemli bir konuşma yapmıştır. Bu konuşması yer yer şiddetle alkışlanmış, Kongreyi izleyen vatandaşlar "uyandık, gözümüzün bağı çözüldü" demişlerdir. Aybarın konuşması aşağıdadır.

Sayın Kongre Başkanımız, İlçe başkanları, delegeler ve partili kardeşlerim, sayın misafirlerimiz; hepinizi TİP adına saygı ve sevgilerle selâmlarım.

Çok başarılı bir kongre izledik. Kongre hep olumlu işler yaptı. Kongre tenkitleri yapıldı. Hepsi çok seviyeli tenkitler.

"TİP" nin yaptığı kongreleri izleyen partisiz vatandaşlar diyorlar ki "Biz çok kongreler izledik. Bu kadar seviyeli bir kongreye raslamadık" Bu, partinin oluşundan geliyor. Başka kongrelerde küfürler savruluyor. Bizim kongremizde hiçbir şey olmuyor

Bizim partinin programı, memleket gerçeklerinin ilim açısından değerlendirilişinden elde edilmiş sonuçlardır. Kongremize seviye veren unsur, emekçi kardeşlerimizin kongremizde çoğunlukta bulunmasıdır.

Sevgili kardeşlerim, Toplumculuk sadece bir teknik mesele değildir. Toplumculuk bir hayat telakkisi, bir toplum anlayışı felsefesidir. Bu felsefe, emeğin bütün değerlerin üstünde sayılması ve emeğin sömürülmesine son verilmesi felsefesidir.

Sömürülenler insanlığını kaybetmiş, kendi kendine yabancı düşmüş insanlardır. Binaenaleyh emeğinin mahsulü ile çekişme halindedir. Çabası kendisine yabancıdır. Çalışma şartlarını kendisinin dışında tayin ederler. Çalışma kendisine zehir olur. En güzel tarafımız bize yabancılaşmış olur.

Toplumculuğun asıl amacı işte bunu önlemek, insanın kendi kendisini bulmasını sağlamaktır. Millî gelirin daha hakça bölünmesi ve üretim araçlarının kamulaştırılması gibi hususlar da amaçtır ama, vasıta olan amaçlardır. Toplumculuğun esas amacı ahlaki bir amaçtır. Bunu da ancak toplumcu insanlar getirirler.

Arkadaşlar Toplumculuğu, T.İ.

(Devamı 4. sayfada)

T.İ.P. Çankaya ilçe kongresi başarılı oldu

Sendikacılar yönetim Kuruluna seçildiler

Türkiye İşçi Partisinin Ankara İline bağlı Çankaya İlçesinin yıllık kongresi yapılmıştır. Kongreyi T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar da izlemiş ve kongre sonunda çok önemli bir konuşma yaparak memleketin içinde bulunduğu durumu açık bir şekilde belirtmiştir,

Kongreyi yönetecek divan başkanlığına Prof. Sadun Aren, başkan vekillerine de İbrahim Çetkin (sendikacı) ve Abdurrahman Uluğ getirilmiştir. Sekreterliği İsmet Ercan (Sendikacı) yapmıştır. İlçe Başkanı Minnetullah Haydaroğlu, kongreyi açmış ve saygı duruşundan sonra çalışma raporunu okumuştur.

Üyeler çeşitli tenkitler yapmış ve ilçeye yazılı 400 üyeden daha çok bağış ve aidat toplanması gerektiğini belirtmişlerdir. M. Haydaroğlu tenkitleri cevaplandırmış ve üyeleri tatmin edici bilgiler vermiştir. Sonunda İl Kongresine delege seçimine geçilmiş Abbas Uğurlu (İşçi) ve Dr. Naci Kutlay il delegesi seçimini kazanmışlardır. Yönetim Kuruluna da İşçilerden Abbas Uğurlu, Ali Yeşiloğlu, Ahmet İmrek, Nurhan Tansel, Mehmet Özkaraca ile Minnetullah Haydaroğlu, Orhan Yazıcı, Ferit Celâl Savaşçı, Türksen Başer seçilmişlerdir.

(Devamı 4. sayfada)

Bugünkü bozuk düzen suçlu sayısını artırmaya yarıyor

1963 yılının ilk altı ayına nazaran, İstanbul'da polis kayıtlarına geçen suç sayısında 319 adet artış olmuştur. Emniyet Müdürlüğü tarafından yayınlanan suç toplamı cetvelinde 1963 yılı ilk altı ayında işlenen suçlar 4227 dir. Bu yılın ilk altı ayında ise suç miktarı 4546 ya yükselmiştir. 1964 yılının ilk altı ayında suç nevileri şöyle sıralanmaktadır:

Cinayet: 21, yaralama: 387, Darp: 352, tehdit: 47, silâh teşhiri: 22, hırsızlık: 805, yankesicilik: 49, Kapkaç: 18, dolandırıcılık: 12, gasp: 1, uyuşturucu maddeler: 47, haneye tecavüz: 30, polis aleyhine işlenen suçlar: 112, sarhoşluk: 38, hakaret 183, Zina: 3, kumar: 133, elegeçen

(Devamı 3. sayfada)

Haksız yere hapsedilenlere para verilecek

ZARARA UĞRAYANLAR, DEVLETİN VERECEĞİ TAZMİNATI AZ BULURSA TEMYİZ MAHKEMESİNE BAŞ VURACAK

Artık Devlet haksız yakalanan veya tutuklanan kişilerin bu yüzden uğradıkları zararları ödiyecek. Bu kanun ne gibi hallerde nasıl uygulanacak?

Kanunlarımız Polis veya Jandarmanın suçlu zannı ile yakaladıklarına ne muamele yapılacağını açıkca yazmıştır. Buna göre Polis veya Jandarma yakaladıklarına ve yakınlarına sanığın ne sebeple yakalandığını yazı ile bildirecek ve 24 saat geçirmeden bu kimseyi hâkim önüne çıkaracaktır. Hiç kimse hâkim kararı olmaksızın hapsedilemez.

Kanunun bu buyruğu yerine getirilmeden yakalanan kimse, bu yüzden uğradığı zararları devletten yeni kanuna göre alacaktır.

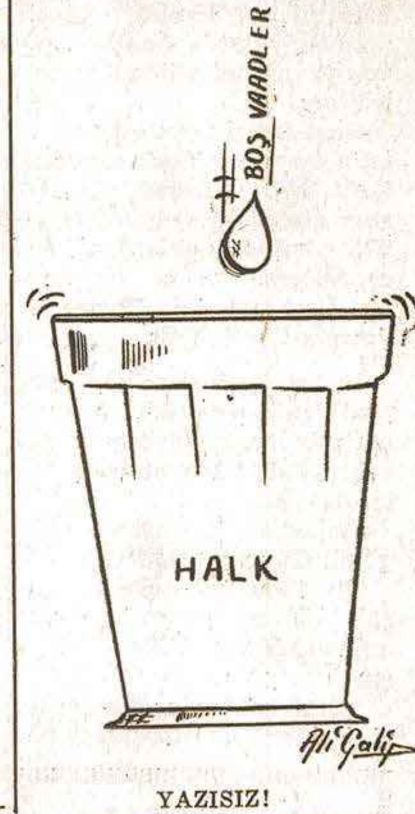
Öte yandan bir kimse kanuna uygun olarak yakalanıp, hâkim önüne çıkarılsa ve hâkim kararı ile tevkif edilse bile, sonradan suçsuzluğu anlaşılır veya beraet ederse, bu yüzden uğradığı bütün zararları devlet ödiyecektir.

Böyle bir zarara uğrayan kimse hakkını nasıl aramalıdır?

1 — Suçsuzluğu anlaşılan kimse, Devlet tarafından zararının ödenmesi için, hakkındaki kararın kesinleşmesinden başlıyarak üç ay içinde oturduğu yer Ağır Ceza Mahkemesine baş vuracak.

Bu üç aylık süreyi geçirirse bir daha hiç bir hak isti-

(Devamı 4. sayfada)

YAZISIZ!

Yoksul öğrencilerin haklarına el atanlar

Millî Eğitim Bakanlığı, mahalle muhtarlarından aldıkları birer fakirlik belgesine dayanarak çocuklarını yıllardan beri devlet parasıyla okutmakta olan yüzlerce zengin ailenin durumunu tespit etmiş bulunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürü Kemal Yılmaz bu konuda şu izahatı vermiştir:

"— Bugün çocuklarını devlet hesabına parasız yatılı olarak okutanlar arasında yüksek mühendisler ve tüccarlar vardır. Bu konuda Anayasanın, 915 sayılı kanunun ruhu iyice zedelenmiştir. Zamanında muhtarlardan fakirlik belgesi getirenler istedikleri gibi burslarını almışlardır. Bizler şimdi bundan sonrası için gereken tedbirleri alıyoruz. Halen burslu olarak okumakta olanların durumlarını incelettik. Varlıkları yerinde görülen 300' den fazla vatandaş tespit ettik. Her birisine ayrı ayrı birer mektup gönderdik. Fakat maalesef şimdiye kadar bu konuda sadece 2 vatandaş anlayış gösterdi. Diğerleri ya cevap vermediler, ya da hâlâ muhtaç durumda olduklarını iddiaya kalkıştılar."

Vâtandâş bin lira kredi için kıvrana dursun

Krediyolsuzlukları birbirini kovalıyor

Raybank, Maliye Bakanlığının kararile tasfiye ediliyor yani kapatılıyor. Sebebi şu: bu banka yöneticeleri, bazı piyasa kodamanlarına bol keseden - ve anlaşarak - karşılıksız krediler açmışlar. Bu kredilerin yekûnu 88 milyon lirayı bulmuş.

Bu kredileri alanların, borçlarını karşılamaya yeter malları bulunamadığı için, Raybank'a para yatıranların zararını Devlet ödeyecek: yani halkın verdiği vergilerden.

İzmirde de bir banka bazı milyonerlere usulsüz olarak 155 milyon liralık kredi açmış. Bunun da olacağı öteki gibi: açığı yine devlet, halkın vergilerinden ödeyecek. Nasıl yapacak bu işi? Bütçede bü yük açık var. Özel sektöre, söz geçiremiyor. Ama bu iş sandığımız kadar güç değil: gelsin gaza zam, gelsin vergi, gelsin dış borç..

Bunun da adı "Hızlı Kalkınma"!

Hayat yine pahalandı

Gaz yağına, motorine litre başına yapılan zamlar, köylü ile dar gelirlileri ve orta halli vatandaşı yeni bir sıkıntıya düşürmüştür. Hele gaz yağına yapılan zam, aydınlatma vasıtası olarak lâmba kullanan milyonlarla köy evini karanlığa boğacaktır.

Gaz yağına yapılan bu zam, ısıtma vasıtası olarak gaz sobası kullananları da yeni güçlüklere sokacaktır.

Gazın ve motorinin geniş bir tüketim alanı olduğu gözetilerek kurulan, gaz sobası

(Devamı 4. sayfada)

Dobra, dobra.

EĞİTİM TİCARETİ

Hükûmet, Meclise bir Özel Okullar Kanunu tasarısı sundu. Buna göre, en az 2 milyon lira sermayeli anonim şirketler Özel Okul açabilecek.

Millî Eğitim Bakanının dediğine göre böylece "eğitim seviyesi "yükselecekmiş.

Doğrudur: yılda 3 - 5 bin lira verebilecek kişilerin çocukları okuyacak bu okullarla!

EŞMEN

İşçi Hakları ve Çalışma Bakanı

Kenan SOMER

İÇİNDE Mİ, DIŞINDA MI?

Bazı arkadaşlar İşçi Sınıfı kavramının sınırını, kapsamını tartışma konusu yapmışlardı. Sonunda dayanamadı, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit de katıldı bu tartışmaya.

Türkiye Basın - İş Sendikasının yayınladığı GÜNDEM, "Ecevit'in Ne Söylediği Artık Hiç Anlaşılmıyor" diye manşet atmış. Basın işçisi arkadaşların bu türlü tartışmalara pek alışık olmadıkları anlaşılıyor. Kaldı ki Ecevit'in söylediklerinde anlaşılmayacak bir şey yok. Şöyle:

"Devlet sektöründe çalışan işçilerin toplu pazarlık masalarında bazı hakları alma konusunda uğradıkları güçlükler bir gerçektir.

Özel sektör, toplu pazarlık masalarında güçlük çıkarmıyabilir. Zira özel sektör kâr gayesi güder. Devlet müesseseleri ise kâr gayesi güden ve kâr eden müesseseler değildir. Devlet elindeki imkânları kadar işçiye haklarını verebilecektir. Nitekim imkânlar olduğu zaman bunları işçisinden esirgemiyor.

Toplu pazarlık taslaklarında işçi için istenen hakların Devlet müesseselerince verilmesi Hazinemizin durumuna bağlıdır. Bugün için Hazinenin durumu müsait değildir.

Ama bu haklar hiç verilmeyecek de demiyorum. Elbette ki verilecektir. Ancak gelecek yıllarda bunlar yavaş yavaş halledilecek meselelerdir.

Gene belirttiğim gibi, Devletin işveren olarak sendikalarla toplu pazarlık masalarına oturduğu zaman 274 ve 275 sayılı Kanunlardan önce, bütçesini ve İş Kanununu ileri sürmesi Hazinenin durumu ile ilgilidir.

Bence Devlet müesseselerinde çalışan işçileri memur statüsü içinde düşünmek gerekir. Fakat biliyorsunuz ki bu da olmuyor."

(Bakınız - 13 haziran 1964 günlü Gündem gazetesi)

Bu sözlerde anlaşılmayacak bir şey var mı? Bizim anlıyacağımız dille dediği şu:

"Özel sektörde çalışan işçi, işçidir; Devlet sektöründe çalışan işçi, memurdur!"

Gördünüz mü arkadaşlar, siz Dimyatâ pirince giderken, yani kalem efendileri de işçi sınıfının içindedir diye yırtınırken, biz evdeki bulgurdan da oluyoruz; yani işçi sınıfının en güçlü kesimini kalem efendilerine kaptırıyoruz!

Şaka bir yana, üzerinde durulması gereken hayli **"ciddi"** noktalar var sayın Ecevit'in demecinde.

ŞÖYLE DE, BÖYLE DE

Toplu sözleşme müzakereleri işçinin hâlini daha bir açıklıkla göstermeye yaradı. İşçiler, reddedilmesi güç isteklerle geldiler sözleşme masalarına. Bu, özel sektörde olduğu gibi, Devlet sektöründe de böyle oldu.

— "Özel sektör toplu pazarlık masalarında güçlük çıkarmıyabilir" diyor Çalışma Bakanı. Bunu iyiniyetine verelim.

Devlet sektöründe işlerin daha da güç olduğunu söylüyor:

— "İstenen hakların Devlet müesseselerince verilmesi Hazinemizin durumuna bağlıdır. Bugün hazinenin durumu müsait değildir."

A efendim, sözü dolaştırmayıp da, düpedüz:

— "Hakkın var ama, alacağın yok!" desek olmaz mıydı? Bu türlüsünü herkes daha iyi anlardı.

Sonra, sayın Ecevit'in şu dedikleri üzerinde de durmalı.

— "Bence Devlet müesseselerinde çalışan işçileri memur statüsü içinde düşünmek gerekir. Fakat biliyorsunuz ki bu da olmuyor!"

Nedir yani? Deve desen taşımaz, kuş desen uçamaz! O halde bırak kalsın, öyle mi?

NE GERÇEĞİ VAR KANUNUN

Yeri gelince övünür Ecevit: **"İşçilerin bunca yıldır beklediği kanunlar, iyi-kötü, benim bakanlığım döneminde çıkmıştır."**

Yine Ecevit kalkıp şöyle der:

— "Devlet, elindeki imkânlar kadar işçiye haklarını verebilecektir."

Gerisini, artık, siz düşünün!

EMEKÇİ

Haftalık Siyasal Halk Gazetesi

Sahibi : **Şaban Erik**

Yazı İşleri Müdürü : **Yılmaz Halkacı**

İdare Yeri : **Ankara Cad. 54 - İstanbul**

Teleofn : 27 15 88

Dizildiği ve : Basıldığı yer : **Seri - İş Matbaacılık Ortaklığı**

İLÂN TARİFESİ:

Başlık 50 lira

İç ve son sayaflar : Santimi 15 lira.

ABONE ŞARTLARI :

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık : 2,5 lira

6 aylık : 5 lira

Yıllık : 10 lira

FIKRALAR

BİR DEFADA BEN ÖLEYİM

Sıcak bir gün Nasreddin Hoca misafirliğe gitmiş, ortaya koca bir kâse dolusu buzlu şerbet gelmiş. Ev sahibi, Hocanın eline eski bir tahta kaşık tutuşturmuş kendisi de maşrabayı almış, karşılıklı içmeye başlamışlar. Hocanın kaşığı, küçük ve yayvan olduğu için, sadece dudağını ıslatabiliyormuş. Ev sahibi ise maşrabayı daldırıp daldırıp şurubu gövdeye indiriyor ve her defasında da "Of öldüm" diyormuş. Hoca dayanamamış, kaşığı yere bırakmış, "Ver şu maşrabayı da bir defa da ben öleyim" demiş.

NE YER NE İÇER

Nasrettin Hoca bir gün köye cerre çıkmış. Vaazederken herkes hayran hayran dinliyor, ama kimse kapısını çalıp ta hatırını sormuyor, yiyecek falan vermiyormuş. Bir gün erkenden bir yaşlı kadın gelip Hoca'ya demiş ki:

— Hoca efendi zihnimi hep bir mes'ele kurcalıyor. Acaba İsa Peygamber üçüncü gökte ne yer ne içer ki?

Hoca ters ters başını sallamış ve demiş ki:

— Mubarek karı, 15 gündür buradayım bir kere gelip te yahu şu hoca ne yer ne içer diye sormak aklına geldi mi? Nene lâzım İsa Peygamber?

YE KÜRKÜM YE

Nasreddin Hoca davetli olduğu bir ziyafete eski elbisesile gider. Yüzüne bakan bile olmaz. Hoca gizlice sıvışıverir. Hemen evine koşar, ağır elbisesile kürkünü giyer, geri döner. Bu sefer saygı ile kapıdan karşılayıp baş sedire oturturlar. Nefis yemekleri işaret ederek: "Buyurun Hoca efendi buyurun" derler. Hoca kürkünün yenini yemek sahanına uzatıp "Ye kürküm ye" der. Halk "Hoca efendi ne yapıyorsun?" dediklerinde gördüğü muameleyi anlatır: "Mademki ikram kürkedir yemeğe de o buyursun" der.

TİMURUN FİLİ

Timur Akşehiri istilâ edince, kasabaya bir fil bırakmış, ahaliyi buna bakmaya mecbur etmiş. Koca fil bahçeleri yıkıp, sebzeyi, bostanı yerle bir etmiş, Şehrin ileri gelenleri Nasreddin Hocaya varmışlar. Aman hocam bunu yapsan sen yaparsın, gel hep beraber Timur'a varalım, yalvarıp yakaralım şu belâyı başımızdan alsın demişler. Hoca kabul etmiş. Hep beraber Timur'un konağına varmışlar. Ağaların bir kısmı daha dış kapıda sıvışmışlar. Bir kısmı da içeri kapıları geçerken Timur'un korkusundan bırakıp kaçmışlar. Hoca Timur'un huzuruna çıkmış ne görsün, kendisinden başka kimse kalmamış, ağalar çil yavrusu gibi dağılmış. Bu iki yüzlü heriflere adamakıllı içerliyen Hoca Timur'a demiş ki:

— Efendim, Şehrimize bir fil verdiniz. Allah razı olsun, çok memnunuz. Fakat hayvancağızın yalnızlıktan çok canı sıkılıyor. Hemşerilerim beni ricacı gönderdiler. Lütfedip bunun eşini de gönderirseniz çok memmnun olacağız.

Bugünkü bozuk düzen

(Baştarafı 1. sayfada)

tabancalar 53, elegeçen bıçaklar: 306, elkonan hâdiseler 1739. Yeni faaliyete geçen 8. Şube Müdürlüğünün faaliyetleri de şöyledir: Uyuşturucu maddeler: 11, kaçakçılık: 22, dolandırıcılık: 32, kalp para: 2, sahtekârlık: 13, marka taklidi: 3, hileli vergi suçu: 4.

Bu arada Ekipler Âmirliği 520 de kaçak mermi elegeçirmiştir.

Adam öldürme olaylarında bu yılın ilk altı ayında da son dört yıla göre bir artış görülmektedir. Bilânço şöyledir: 1961: 18, 1962: 17, 1963: 18 ve 1964 te 21 cinayet.

Bütçe ve Harcamalar

Ortalıkta bir sürü lâf dolaşıyor. Enflâsyon diyorlar, tarımın vergilendirilmesi diyorlar, ihracat diyorlar, tediye muvazenesi diyorlar, diyorlar oğlu diyorlar.. Ama bunlar lügatçe lâflar, siz o kadar okuyamadığınız için bu lâfların çoğunu anlıyamıyorsunuz.. Kabahat sizin değil. Okuma yazma anca mutlu bir azınlığa kısmet.. Bunu bildikleri hâlde, sizin anladığınız şekilde konuşmuyorlar, konuşanlara da kızıyorlar. Lâf kalabalığından, tozdan dumandan ortalık görünmesin ki siz aldatılabilesiniz.

Bu köşede size ortalıkta dolaşan lügatça lâfların aslı esası açıklanacak; anlıyacağınız bir dille her hafta bu lâfların nasıl dönüp dolaşıp aleyhinize döndüğü anlatılacak.

Bu yazıda "bütçe" yi konu olacağız. Hemen hepsini senin ödediğin vergilerle toplanan paraların nasıl yurt yararı yerine, kişiler yararına harcandığını anlatacağız. Kişiler dedikse mutlu bir azınlığın yararına...

Hükûmet dış düşmanlar için ordu besler; mahkemeler kurar tapu kayıtlarını da o tutar; yol kesilmesin, hırsızlık yapılmasın diye polis, jandarma besler; sıtma gibi salgın hastalıklarla savaşır; hastahaneler açar, bunlarda doktor çalıştırır. Hükûmetin işleri bununla da bitmez daha çok hastahane lâzım, çocuklar yeni okullar açılmazsa okuyamayacak, yollar her yıl onarılmalı, yeni yollar yapılmalı, tarlaları sulayacak büyük su kanalları açmak da Devletin işi. Dahası var, bizim gibi fıkara memleketlerde fabrika, petrol kuyusu açmak; demiryolu, liman yapmak işleri de hükûmete düşer. Bütün bunları, hükûmet bir yere yazar, getirir sizin seçtiğiniz milletvekili ve senatörlerin önüne, onların rızasını alır. Buna işte "Bütçe" denir. Bu bütçe denilen kitap büyüklüğünde kanunda yazılı olmayan yere kimse para harcedemez. Harceden kesesinden öder. Niye böyle sıkıya bağlamışlar bu işi? Milletten toplanan para ziyan edilmesin diye. Ama gelin görün ki, evde ki hesap çarşıya uymuyor. Vergi olarak toplanan paralar yine har vurup harman savrulurcasına, sanki Devlet'in görevi birkaç bin insanı zengin etmek imiş gibi sarfedilmektedir. Anlatalım: Maliye Bakanlığı bu yıl de Ereğli Demir Çelik müessesesine 155 Milyon lira ödünç veriyor, bu para ile, kurulan bir fabrikanın tamamlanmasına çalışılacak. Ama Devlet bu fabrikaya verdiği bu kadar paraya, geçen yıl da verdiği bir bu kadar paraya rağmen bu fabrikaya ortak değildir.

Emekçi Kardeşlerim, dikkatle düşünün: Bir adam az buz değil, 300 milyon para koyduğu bir fabrikaya ortak olamıyor. Bu adam Devlet baba'dır. Fabrikanın ortakları, "parana faiz ödeyeceğiz" diyorlar, o kadar. Son ra o 300 milyon lirayı ödeyip de ortak olamıyan Devlet baba bir de fabrikanın ortakları yüz liralarına altı lira kâr alamazlarsa, aradaki açığı bunlara cebinden ödüyor. Böyle şeyi sizin aklınız alır mı? Hiç Devlet baba fakir fıkaradan topladığı paraları bazı kimseler para kazanacak diye bir fabrikaya borç verebilir mi? Hiç devlet baba bazı kimselere şu kadar kâr edemediler diye bunlara fakir fıkaranın parasını verebilir mi? Düşünün, fabrika her 100 liraya 10 lira kâr dağıtsa Devlet sadece parasının 3,5 lira faizini alacak, ama ziyan ederse devlet hem bu ziyanı kapatacak, hem de ortakların her yüz lirasına altı lira para ödeyecek. Aklınız almadı değil mi? Zaten akıl alacak şey değil ki!.

Devlet bu yıl milyarlarca liralık inşaat yaptıracak. Bu inşaatın hemen hepsi müteahhit diye tanıdığın birkaç bin kimseye ihale edilecek.

En çok mühendis devletin elinde, makineler devletin, ama inşaatlar yine de bu müteahitlere verilir. Gazetelerde okursunuz filân bina, diyelim, 1 Milyon liraya tahmin edildi, daha ucuz yapabilecek olanlar bildirsin diye. Müteahhidin biri, "ben 700 bine yaparım" der. Aman etmeyin nasıl olur? Bu binaya ne kadar masraf edileceğini hesaplayanlar da Hükûmet'in mühendisleri; bu mühendisler bu kadar nasıl hata eder? Mühendisler aslında hata yapmamışlardır. Müteahhit binayı yine 1 milyona, bazen de daha fazlaya çıkarır. Neden öyleyse 700 bin liraya kabullendi? Bunda elbet bir bit yeniği olmak gerek.

Bir de dışardan getirilen makineler, fabrika malzemesi, dış seyahatlar konuları var. Bunları size gelecek sayımızda anlatacağız.

Aslan Başer KAFAOĞLU

YARDIM KONSORSYOMU TOPLANDI

PARİS (Özel) — Şehrimizde geçen hafta toplanan Türkiyeye Yardım Konsorsyomu, Türkiyeye yapılacak yardım miktarını açıklamıştır. Türkiyenin 250 milyon dolar talebine karşılık, Konsorsyoma üye devletlerin yapmış oldukları yardım taahhütlerinin tutarı ancak 149 milyon dolar bulmuştur.

Dünya OLAYLARI

ARJANTİN

Arjantin Sendikaları Konfederasyonu büyük bir zafer kazandı, bir buçuk milyon işçi bütün memleket sathında dörtbin fabrikayı saatlerce işgal ettiler başkentte ise iki saat bütün nakil vasıtaları durdu, Hükûmet önce sendika haraketini bölmek istedi fakat başaramayınca işçilerin istediği kanun çıktı, asgari ücret hayat pahalılığı ile kendiliğinden artacak. Ekmeğe, gaza zam mı var asgari ücret o miktar yükselecek. Hak yalvarma ile değil birlikle alınır, bütün tarihin dersi bunu gösterir. Grevden önce hep bırakılan kanun kabul edilince Sendika konfederasyonu Hükûmet meydanına, üstüne boya ile hükûmet ibaresi yazılı, yüzlerce kaplumbağayı salıverdi.

Ordu ise hükûmetin zayıf davranmasından memnun değil. Seçim ise yakın.

LAOS

Bilindiği gibi Laos'da durum karışık, iş Amerika ile Çin arasında ikinci bir Kore haline gelebilir. Cenevre andlaşmasına göre Sağcılar, Solcular ve Merkez bir koalisyon kurmuşlardı ve uzlaşmağa uğraşıyorlardı, ancak memleket sola kayınca Amerikan dostu subaylar bir hükûmet darbesi yaptılar Solcuları Hükûmetten attılar. Bunun üzerine solcular Küpler ovasını zaptediverdi, durum karıştı, Amerikalılar bütün bölgenin sola kayacağını görünce uçaklariyle hükümete yardım ettiler. Şimdi herkes eski hale dönmek istiyor, bir Çinlilerin durumu belli değil, onlar hudutlarında bir dost kazanmak isterler her halde.

Japon Sosyalist Partisi Genel Sekreteri HARİTA'nın başkanlığında onüç kişilik bir heyet Sovyetler Birliğine gitti, Kruşov ve Mikoyan ile görüşecekler, bilindiği gibu iki memleket arasında bir türlü sulh andlaşması imzalanamıyor. Japonya Sovyetlerden harpte aldıkları Kuril takım adalarını geri istiyor. Sakalin'den vazgeçtiler ama Kuril meselesinde direniyorlar çünkü başta balık avcılığı o bölge Japonya için çok önemli, bakalım Sosyalistler bu defa meseleyi halledebilecekler mi.

FRANSA - ALMANYA

Fransız Cumhurbaşkanı De Gaulle dokuz vekil ile beraber Almanyaya gitti, andlaşmalara göre yılda iki defa üst kademede görüşmeler olmaktadır. Ancak bu toplantılar olumlu olmaktan çıktı. Alman-Fransız mihveri etrafında birleşecek olan bir Avrupa birleşik devleti fikri suya düştü, Ortak Pazar da can çekişmede. Fransız Cumhurbaşkanı Almanyayı bir Amerikan peyki olmakla suçlandırıyor, iki tarafta ise ayrılıkcı milliyetci cereyanlar hakim olmakta. Meselâ Fransa Kızıl Çini tanıyıp onunla ticaretini geliştirmek yolunu tuttuğunda Almanyayı da yola sokmak istedi, halbuki Başbakan Erhard Amerikaya gitti ve dönüşünde Çin ile ticaret yapmıyacağını ilân etti. Öte yandan Ortak Pazar da tehlikede, ortaklardan İtalya da ağır bir ekonomik kriz eşiğinde, bu da pazardaki dengeyi bozdu, bu gidişle her ortak devlet pazarı kendi yönüne çekecek ve sözde değilse de tatbikatta Ortak pazar yok olacak.

ARJANTİN

Arjantin Hükûmeti beş yıllık plânı için birbuçuk milyar dolar kredi aramakta, halbuki tek 1964 yılında dış borçlarına karşı 400 milyon dolar ödemek zorunda, böylece demir-çelik, petrol kimyası, elektrik ve demiryolu ile yol yapmak için gereken dış yardımı ancak çok sonra ödeyecek durumdalar, kimse iyilik olsun diye kredi vermez. Memleket çok zengin kaynaklara sahip olmakla beraber bu günlerde dünya piyasasında buğday ve et alıcıları azaldığından sıkıntılı bir devreye giriyor, nüfus artışı ise birkaç yıl sonra bu ihracatı durduracak durumda. Ödünç ocak ile aş pişmez, memleketi ancak köklü dönüşümler ve emekten yana bir hükûmet kurtarabilir, ne var ki pabucun ucu kaptırılmış bir defa, mutlu azınlık iktidarda, yabancı şirketlerin ortağı yerli kodamanlar ise halkın, emeğin hakim olmasını, bir millî istiklâl ve kalkınma politikasını istemezler.

Tiyatro

Keşanlı Ali Destanı

Bu oyunda gecekondu insanlarının yaşayışları, düşünceleri, kavgaları ortaya konuyor. Aşağıdaki yazıda, bu oyunda Deli Bozuk Zilha rolünü oynayan Gülriz Süruri'nin Taşlıtarla gecekondularını gördükten sonra neler duyup düşündüğünü okuyacaksınız.

Geçen kış başından ta Hazirana kadar durmadan "Gülriz Sururi - Engin Cezzar Topluluğu" Tiyatrosu çok tutulan, çok beğenilen bir oyun oynadı. Çalgılı türkülü bir oyundu bu. Adı: Keşanlı Ali Destanı. Oyunu konusu: Bir gecekondu mahallesindeki insanların yaşayışlarından alınma. Bu mahallenin adı: "Sinekli Dağ". Oyunu yazan Haldun Taner. Keşanlı Ali rolünü Engin Cezzar; Deli Bozuk zilhayı'da "Gülriz Sururı" oynadı. Şerife Abla'yı da Devlet Tiyatrosundan Semiha Berk'soy canlandırdı' Türkileri düzenliyen de Yalçın Tura. Oyunda bir de 12 yaşında çocuk var: Mustafa Aytepe. Mustafa, Sahici gecekondu mahallesinde yaşıyor: Taşlıtarla'da. Oyunu sahneye koyan Genco Erkal, ayrı ayrı iki rol yapıyor. Birincisi ayakkabı boyacısı İzmarit Nuri, öteki de, Sinekli Dağa propagandaya gelen politikacı. İzmarit Nuri içinde yaşadıkları gecekondu mahallesini şu türkü ile anlatıyor:

"Bir yanımız mezbele
Bir yanımız yokuş, yar
Önümüzden sel gibi
Şır şır akar lağımlar...

*

Oyunda Deli Bozuk Zehra olan

Keşanlı Ali

Gülriz Sururi'yi "Mustafa" Taşlıtarladaki evine götürmüş, annesiyle kardeşleriyle, komşulariyle tanıştırmış.

Gülriz Süruri orada gördüklerini, duyduklarını "Oyun" dergisinde anlatıyor. İşte "Taşlıtarla" daki gecekondu mahallelerinin sokakları:

"Ben Gültepe'ye gittim, Kuştepe'ye gittim, onun için gecekonduların ne olduğu'nu biliyorum, ama evler bir garipleşmeye başladı, yol yolluktan çıktı, yol diye bir şey kalmadı, evler birbirinin üstüne gelmiş, insan iki evin arasından ancak yan dönerek geçebiliyor, ortada lâğım akıyor, lâğımın ortasında da bir sıra paket taşı, taşların üstünden ancak bir insan geçiyor. Elele verip sıraya girdik, güçlükle ilerlemeye başladık. Mustafa önden, seke seke gidiyor. Minicik bahçelerdeki, pençerelerdeki çiçekler dikkatimi çekti, müthiş bir şey, hep çiçek. Kapıların önünde hepsi birbirinin eşi, kâğıttan kesilmiş gibi esmer kadınlar, başlarını bembeyaz bağlamışlar. O gün çamaşır günüydü galiba, hepsinin önünde bir tekne şak şak şak çamaşır yıkıyorlar. Sayısız çocuk, anlatamam, binlerce çocuk. Mustafa bu sokak, o sokak diyor, biz de sağa, sola sapıyoruz boyuna, Mustafa sokak dedikçe gerçekten bir sokağa gireceğiz sanıyorum, o sokakları yürümüşüz meğer. Bu şekilde yirmi dakika kadar yürüdük. Ne kadarmış oranın nüfusu, biliyorsun değil mi? Üç yüz bin falan."

Lâğam sularının üstünden atlaya atlaya eğri büğrü sokaklardan kıvrıla, döne sonunda Mustafa'nın evine geliyorlar. Gülriz Süruri bize bu evi şöyle anlatıyor:

"Sonunda geldik kapıya, beş tane çocuk, birer yaş arayla korkunç bir şey, bir tane kucağında, bir tane de karnında. Yüzü yaralar içinde kucağındaki çocuğun Pislikten, lâğım akıyor ortada. Evin köşesinde nefis bir hanımeli. Mustafa bütün sezon bana o hanımelini anlattı. "Abla, bizim bahçenin hanımeli açsın, sana hanımeli getireceğim." dedi. Bir bahçe, minicik de olsa bir bahçe imajı belirdi kafamda, O hanımelini, Mustafa'nın hanımelini gördüm orda, bittim, mahvoldum, yıkıldım. Küçücük bir tahta direğe bağlanmışlar, yukarı kadar gidiyor. Ve nefis kokuyor. Evin kapısından içeri girdik. Ev diye bir şey yok, bak, küçücük bir oda, mutfağı yok, tuvaleti yok. Ama ev, çatısı, damı, kapısı; penceresi de var. Bu ev! Polis kulübesinin biraz büyüğü işte. İçerde tertemiz bir karyola, dört pirinç direğiyle. Ve bir de radyo var. Üstü örtülü. Başka hiç bir şey yok. Hiç bir şey, kerevetimsi bir şey, iskemle falan, hiç bir şey yok. Bir küçük teldolab vardı duvarda, işlemeli bir örtüyle kapatılmıştı üstü. Dediğim gibi ben başka gecekondulara da gittim bu kadar yoksulluk görmedim."

Mustafa'nın annesiyle karşılaşıyorlar:

"Kadınla konuşurken, oğlunun oynamasından memnun olup olmadığını sorduk, "Çok memnunum." dedi. Bunun üzerine ben, "Gel oğlunu seyret." dedim. Güldü kadın. On dakika o evden ayrılmasına imkân yok ki. Oğlunu seyretmedi, seyredemiyecek de.

Çocukları kime bıraksın.", Mustafa'nın üç küçük kardeşi daha var. Bir de yolcu. Gülriz Süruri, bu korkunç yoksulluk içindeki çocuk bolluğuna şaşıyor:

"Sonra dediğim gibi çocuk, çocuk. Her yan kaynıyor. Küçük bir kız gördüm, sekiz, dokuz yaşlarında. O kadar güzel bir kız ki. Dünya güzeli bir şey. O pisliğin, lâğamların ortasında bir demet gül almış eline. Yalnayak, kendi esmer, üstelik güneşten yanmış, o gülü bir koklayışı vardı o kızın. Aklına gelmiyor insanın bu kızın elinde gül. Ve gülü kokluyor o çocuk orda. Gerçekten de, bilmiyorum, beni çok etkiledi. Hepsi bana küfrediyormuş gibi geldi o kızların. Genç kızlar vardı çevremizde. Hani oyunda bir şarkı var, "Neyim eksik sizlerden" diyorlarmış gibi geldi. Ne, suçları ne?"

Gülriz Süruri'nin Oyundaki bu türküsünde, Sinekli Dağın Deli Bozuk Zilhası, bir eli yağda bir eli balda varlıklı aile kızlarına şöyle bağırıyordu:

"neyim eksik sizlerden
kelmiyim çopur mu ben
çoğunuzdan ince belim
hepinizden ateşliyim".

Gülriz Süruri "Taşlıtarlayı" gördükten sonraki duygularını şöyle özetliyor:

"Oraları görmeden oynadığım için çok üzüldüm. Ne garip, biz bütün yıl çeşitli piyesler oynadık. Bu yıl ilk olarak bir piyesten para kazanıyoruz. Borçlarımızı ödeyip nefes alabiliyoruz. Onların o korkunç hayatını anlatarak para kazanıyoruz. Çok tuhaf geldi bana bu. Garip bir şey. Amerikalıların, Fransızların zengin hayatlarını oynarken, battık battık da, bunların hayatlarını oynarken para kazandık. Müthiş bir şey. Garip bir tecelli. Neşeyle gülerek şarkılarını söylüyorduk. Fakat oradan döndüğümüz akşam "Neyim eksik sizlerden" şarkısını söylerken duygulandım, ağladım."

Deli Bozuk Zilha

Ağlamasın, öğürsün Gülriz Süruri. O da, yoksulluk içinde kıvranan bu memleketin fakir halkının hayatına gözlerini çevirdikleri, onların dertlerini, acılarını, gülünçlü bir oyun içinde bilmeyenlere, görmeyenlere, görmek, bilmek istemeyenler egösterdikleri için: Haldun Taner'de bu oyunda canla başla çalışarak başarısında emeği geçen bütün yardımcılar da var olsunlar.

Bir halk düşmanı

Emekçiden yana olanlar, bir halk düşmanı memleketin asıl yurtseverleri, samimi milliyetçileridir. Batı âleminde çoktan beri bilinen bu hakikatler, bizde de artık gün ışığına çıkmış bulunmaktadır. işçi sınıfının iyiliği için bir gayret, bir hareket sezerlerse, onu baltalamayı amaç edinir, nerde emekçilerin bir örgütlenme çabasını görürlerse, o yöne salyalarını akıta akıta saldırırlar. Elbette bu kişilerin, bu baltalayıcı ve saldırganların da bu işte bir çıkarları vardır. Onlar her devirde görünen, beleşçi, vurguncu, avantacı, soyguncu bir mutlu azınlığın satılmış uşaklarıdır. Kendi öz çıkarlarnı ancak o soyguncu azınlığın uşaklığını yapmakta görürler. Onun için bunlar emekçiden yana olan her şeye emekçiden yana olan herkese saldırır, saldırır, küfreder, küfreder dururlar.

İşte bir örnek: kendisini daha 16 - 17 yaşlarında okul sıralarında tanıdığım ve ona bir iki yıl da öğretmenlik etmek bahtsızlığına uğradığım bir yazarcık vardır ki, bugün kendi çıkarını emekçi dâvasının karşısında olmakta görmektedir. Bu zavallı, henüz okul sıralarında iken, arkadaş ve öretmenlerine çamur atmağı, tezvirat yapmağı ve jurnalcılık yapmağı meslek edinmişti. O, daha sonra, iki sözü tastamam bir araya getirmekten yoksunken basın alemine sokularak, ağacıklarının koltuğunda, yağlı koltuk kapma işini de becermiştir. Şimdi her Allahın günü o, ve o gibiler, emekçiden yana olanlara çamur ve taş atmakta, memleketçi ve Atatürkçü gençliği "sürü" diye kötülemekte ve soysuzlaşmış bir "muhafazakârlık" bayrağı altında yobazlık ve gericiliği savunmaktadırlar.

Fakat emekçiden yana olanların da unutmadıkları ve çok iyi bildikleri bir gerçek vardır: Artık Türk emekçisini aldatamıyacaklardır. Emekçinin kervanı mutlu ufuklara doğru ilerlemekte devam edecektir.

Kemal YALAZKAN

Ben toplumcu kişiyim

Ben toplumcu kişiyim. Ve, senin iyiliğine çalışıyorum aziz yurttaşım. Gece-gündüz hiç yorulmadan, usanmadan, hep senin iyiliğine.

Senin iyiliğine çalışmak benim yurttaşlık borcum, insanlık borcum.

Ama, senin sırtından geçinenler, seni inletenler, seni aldatanlar; beni sana kötü tanıtıyorlar, seni yanıltıyorlar.

Ben milletimin kara bahtı karşısında çırpınıyorsam, budendir. Ben milletimi seviyodir. Ben milletimi seviyorum, milletimi yüceltmek istiyorum. Ben milletimin kötü kaderini değiştirmek, milletimin üstüne çöken yoksulluk ve bilgisizliğin kalkınmasını istiyorum.

Ben her vatandaşımın bir işi olsun, her vatandaşım emeğinin tam karşılığını alsın istiyorum.

Yurdumun insanları bilgili, hünerli, sıhhatli olsun, yurdumun insanları mutluluğa erişsin istiyorum. Ben yurdumun insanları sosyal güvenliğe kavuşsun istiyorum.

Yurdumun toprakları bereketli olsun istiyorum. Yurdumun ovalarında, vadilerinde, dağlarında çeşitli, bol ürünler yetişsin istiyorum.

Yurdumun köyleri, kentleri güllük gülüstanlık olsun istiyorum.

Yurdumun her köşe-bucağında sıkıntısız, şenlikler içinde yaşanılsın istiyorum.

Yaaa, işte böyle yurtdaşım. Daha beni anlamıyacak mısın, kendim kadar sevdiğim vatandaşım?

Ben senin derdine koşmak isterken, sen bana karşı durmakta halâ ısrar mı edeceksin? Beni anla artık.

Ben toplumcu kişiyim. Ve, senin iyiliğine çalışıyorum.

Şaban ERİK

BACIM

Ağlıyordun bacım, durmadan ağlıyordun. Yüzün çürümüş ayva rengi. Üzerindekiler çizgi desem, değil. Bakışların ışıksız, bakışların ölgün.

Bu şehre yeni geldiğin gündü. Gülüyordun, durmadan gülüyordun. Sevincinin şavkı yüzüne vurmuştu. Konuşuyordun durmadan.

"İş bulduk şehirde. Enişten çok para kazanıyor, amelelik ediyor yapılarda. Günde on lira getiriyor. Köyde para nedir bilmezdik. On lira az para mı? Evimiz de var, bir göz. Olsun, "iki gönül bir olunca samanlık seyran olur"muş. Enişten bir gece uşakları topladı; kazdılar, kestiler, çaktılar ve bu bir göz gecekonduyu yaptılar. Tavanında lâmba olacak, düğmeyi bir çevireceksin, yanacak! Bir köşede musluğun, bir çevireceksın, şarıl şarıl sular akacak. İstediğin zaman incir alacaksın, portakal alacaksın, şeker alacaksın. Sabahları çay içeceksin, aynı şehirliler gibi. Radyo dinliyeceksin, gazete okuyacaksın."

O gün saatlerce gülmüş, konuşmuştun. Ne kadar da güzeldin o gün bacım, ne kadar güzel oluyor insan mutlu olunca!..

İyi ama bacım, iyi ama niye ağlıyorsun şimdi, niye o günkü gibi konuşmuyorsun? Niye öksürüyorsun yaz ortasında, kesik kesik? Niye bir göz oda yetmiyor şimdi? Niye çevredikilerden utanır oldun? Yemeleri başka, içmeleri başka? Giyinişleri, konuşmaları, düşünceleri başka değil mi? Aranızda karlı dağlar var. Gün ortasında karanlıkta gibisin. Hekimi öğrendin, gidemiyorsun; sinemayı öğrendin, gidemiyorsun; yemesini, giymesini öğrendin, bulamıyorsun. Aradan yıllar geçti. Düşünden sıyrıldın. Çevreni, insanları görür oldun. İşin en kötüsü (!) kendini gördün. İşte o zaman ağlamağa başladın.

Komşun Müjgân hanımın dediklerine aklın yatmıştı. Köyden getirdiğin bu allı-güllü fistanını çıkar, benimkileri giyin" demiş. "Ayağındaki kalın yün çoraplarını, lâstiklerini çıkar, benim naylon çoraplarımı, benim ayakkaplarımı giyin" demiş. Doğru bulmuşsun bu sözleri. Yün çoraplarını, lâstiklerini atmışsın bir tarafa. Yeni elbisen pek sarılmış bedenine, çıplak gibiymişsin sana göre. Yeni çorapların ipliğini kaçırmışsın, ayakkapların ökçesi pek uzun gelmiş, üzerinde duramamışsın. Ama alışmışsın hepsine de. Öylece çarşıya çıkmışsın bacım, şehirli hanımlar gibi. Sevinçliymişsin, hanım oldum diye. Görmez olsun, görmüş bir kere Recep. Yememiş, içmemiş, doğru eniştemе. Neler dememiş: "avradın" demiş, "hiç utanma bilmez mi? Yer yarılsaydı, yere geçecektim!" Yüzü sapsarı olmuş eniştemin, sapsarı. Eli arkasına gitmiş gitmiş, gelmiş. Dudakları titremiş, "niçin" diyememiş bir türlü. Recep devam etmiş: "Utandım da yüzüne bakamadım. Ayakları çıplaktı sanki, bacakları çıplaktı sanki, üstü-başı hep çıplaktı sanki... "Eniştem, "bu bir başlangıç" diye düşünmüş, "bir başlangıç"

Recep, bu sefer de durmamış, oturmamış, köyden kimi gördüyse bir kenara çekmiş, "şey" demiş, "duydun mu şey, şehir elbisesi giymiş, naylon giymiş, sivri ökçeli giymi. "Bir iki de kendi eklemiş, "dudağını da bir görseniz, kıpkırmızı bova...".

Bu sözler, dallanmış, budaklanmış köye uzanmış. Köylü dilli düdük olmuş: "duydunuz mu. şey, şey, olmuş, şey orospu olmuş..."

Eniştemin yüzü sarı, dudakları mor, dudakları titrek yanına gelmiş. Ağzını doldurmuş, da yüzüne öyle bir tükürmüş ki..

Ağlıyordun bacım, durmadan ağlıyordun. Yüzün çürümüş ayva rengi. Üzerindekiler çizgi desem, değil..

Yusuf Ziya BAHADINLI

EMEKÇİ'nin Sözlüğü

Enflâsyon nedir ?

Enflâsyonun ne olduğunu iyice anlayibilmek için, önce paranın tarifini yapmamız lâzım. Para ne dir?

Para bir malın piyasadaki değerinin karşılığı olan bir ölçüdür. İlk insanlar birbirlerinden mal alış verişinde belirli bir ölçü kullanmazlardı, aldıkları mal karşılığında başka bir mal verirlerdi. Mesela ata ihtiyacı olan, bir köylü, karşılığında bir öküz verip at alırdı. Zamanla bu şekil alış veriş zorlaştı. Her alış verişte karşılıklı olarak aynı değeri bulmak mümkün olmadığından, taşınması kolay olan altın, gümüş gibi değerli maden parçaları kullanılmağa başlandı. Bu kıymetli maden parçalarının değeri ağırlıklarına göre ölçülürdü ve bunların üzerinde baskıda değerleri gösterilirdi. Bu paralar kırallar ve hükümdarlar tarafından basılırdı.

Orta Çağlarda, bazı kıral ve hükümdarlar, savaş, ısraf gibi sebeblerden ötürü paraya olan ihtiyaçları artınca, paranın kıymetini d e ğ i ş tirmeden, paranın ağırlığını azaltırlardı. Böylece paranın üzerindeki basılı kıymeti değişmezdi fakat, ağırlığı eksildiğinden hakiki satın alma gücü azalmış olurdu. Yani aynı para parçası ile daha az mal satın alınabilirdi, çünkü hakiki ağırlığı eksilmiş olurdu.

Kâğıt para ilk olarak Çin'de Kubilay Han zamanında basıldı. Avrupada ise, 18 inci Yüzyılda basılmıştır. Çok mikdarda madeni para taşımak güçleştiğinden, madeni paralarını Bankaya yatıranlar karşılığında bankalardan kâğıt para alırdı ve diledikleri anda bu kâğıt para karşılığında piyasadan mal veya başka bankalardan madeni para alabilirlerdi.

Modern Çağda ise, Devlet altın stokunun karşılığı olarak kâğıt para basmaga başladı D e v l e t i n 1 0 0 milyon altını varsa, karşılığında 100 milyon lira kâğıt para basması gibi.) Eğer Devletin bastığı para çok, altın karşılığı az ise buna **ENFLASYON DENIR.** Bu hal tıpkı Orta Çağlarda madeni paranın üzerinde yazılı kıymeti değiştirmeden, paranın ağırlığının eksilmesine benzer. Yani paranın gerçek satın alma gücü, enflâsyonla azalmış olur.

Birinci Dünya Savaşından sonra, Almanyada enflâsyon vardı. Bir mektup pulu için 100 milyon marködemek gerekirdi. İkinci Dünya savaşı süresince. Yunanistanda, bir çuval kağıt para ile ancak bir ekmek satın alınabilirdi.

Hükûmetler piyasada, tedavül eden malların miktarında ve süratlerinde değişiklik olmadan veya devlet masraflarını karşılamak için,

(Devamı 4. sayfada)

Türkiyede ağalık sistemi

(Baştarafı 1. sayfada)

P. li olmayı, herşeyi gibi her gün biraz daha fazla öğreneceğiz. Her gün, ölünceye kadar yeni şeyler öğreniriz. Öğrendiğimiz bilim de her gün yenileşir. Binaenaleyh biz de T. İ. P. li olarak hergün biraz daha iyi partili olacağız. Memleket gerçeklerini hergün biraz daha iyi göreceğiz, memleket gerçeklerini daha iyi değerlendireceğiz. Büyük çoğunlukla memleket gerçeklerini göremiyen halka ineceğiz. Ve ona memleket gerçeklerini göstereceğiz.

Tenkitlerimiz her bakımdan olumlu oldu. Yalnız bu toplulukta, biz sadece parti içi meseleleri görüştük. Bizim gibi emekçi bir partinin kongresinde başka şeylerden de bahsedilmelidir. Partimizde memleket gerçekleri aşağıdan alınıp ve kademe kademe yukarı gelir. Her kademeden sonra bu yukarıda birleşir. Orada bir senteze varır. Buradaki karar en uygun karardır. Memleket meseleleri parti açısından kongrede görüşülmeli, ve bir karara varılmalıdır. Teklif varsa sunulur ve bu teklif her kademede tartışılarak bir kara varılır. Bu karar İl kongresinde tartışılır, merkeze gider. Merkez de nihai kararı verir ve parti bu yolda yürür. Bundan sonraki kongrelerde parti içi meselelerinin yanı sıra memleket meselelerinin de tartışılmasını ve teklifler halinde üst kademeye ulaştırılmasını dilerim.

Türkiyemizde bir rahatsızlık göze çarpıyor. Toplumumuz yıllardan beri bu rahatsızlık durumunda. İşlerin yürümediğini gösteren bir rahatsızlık var. Bunu elle tutulur bir örnekle söyleyebiliriz: İki yaşında bir çocuğa bir elbise yapılsa, çocuk büyür ve elbise aynı kalırsa, bu elbise çocuğu kapsamaz olur. Mutlaka yeni bir elbiseye ihtiyaç vardır.

Nüfus artıyor. İş alanı yok. Yani elbise dar. Toplumun ihtiyaçları artıyor. Bunu karşılamak lâzım gelir. Bunun için de sanayileşmemiz şarttır. Halbuki memleketimizin yüzde 40 ı ilkel unsurlarla yapılan tarımda elde edilir. Türkiye yıllardan beri geri tarım memleketi olarak kalıyor. Ve Türkiyede ağalık s'stemi sürüp gidiyor. Bu sistem geçmiş asırlardan kalma bir sistem. Feodal sistemdeki gibi köylüye angarya yükleniyor. Meselâ halâ yurdumuzun bazı yerlerinde ağanın ahırlarını mutlaka köy kadınları temizler ve bunlar karşılıksızdır. Bu düzenin devam etmesi Türkiyenin ağır sanayi memleketi haline gelmesini önlüyor. Türkiyenin bir de şehirli ağaları var. Bunların en büyük kısmını tüccarlar, bankacılar, sigortacılar teşkil ediyor. Demek ki Türkiyenin gelişmesini bir taraftan köy ağaları, bir taraftan şehirli ağaların direnmesi durduruyor. Bir taraftan nüfus artıyor, bir taraftan Türkiyenin medeni ihtiyaçları artıyor. Fakat mevcut ekonomik sistem buna çare bulamıyor. Anayasamız "Türk milleti tasada, kıvançta ve umutta ortaktır, bölünmez bir bütündür" demiştir. Millî gelirimizin yüzde 10 una, 5 milyar 400 milyon liraya her yıl 5 bin kişi el koyuyor. Bu 5 bin kişinin kazancı böyle olunca Anayasamızın istediği gibi tasada, kıvançta ve umutta bir olmamız imkânsızlaşıyor. Bunun için millî geliri hakça bölüşmemiz lâzımdır. Anayasamız bir takım ekonomik kollarda da vatandaşa iyi yaşıyacak bir ücret verilmesini, herkesin sağlığının garantiye alınmasını, herkesin iş güçü olmasını öngörüyor. Mutlak toprak reformu yapılmalıdır. Yeteri kadar toprağı olmıyan vatandaşa toprak verilmelidir. Devlet plânlama müessesesi kurulsun, beş yıllık plânlar yapılsın diyor.

Anayasamıza aykırı kanunların hepsi yürürlütedir. Halbuki anayasanın 8. maddesi "Hiçbir kanun anayasaya aykırı olamaz" diyor ve Anayasa hükümleri Meclis, yani teşri organı, hükümeti, yâni icra organını, mahkemeleri, yâni kaza organını ve bütün vatandaşları doğrudan doğruya bağlıyan hükümlerdir, diyor.

Anayasanın 132. maddesi hâkimlerin evvelâ Anayasa hükümlerine sonra kanun hükümlerine, sonra hukuk prensiplerinin ve sonra da vicdanına göre karar vereceğini emreder.

Anayasanın 47. maddesinde lokavttan bahis olmadığı halde lokavt kanunu çıkarılmıştır. Anayasamızın gerekçesinde lokavtın bir hak olmadığı açıkça belirtilmiştir. Halbuki ismi üstünde olarak lokavt kanunu çıkmıştır. İlk tasarlanmış şeklinde değil, şurası burası kırpılmış bir plân elde kaldı. O da uygulanamıyor. Yatırımların eksiksiz yapılması şarttır, reformların yapılması şarttır.

Çok sevgili kardeşlerim, Türkiye'yi çağdaş bir medeniyete ulaştırmak, çocuğa yeni bir elbise yapmak lâzımdır. Böyle bir elbiseyi kim yapar? Ona yıllarca elbise yapmıyan mı, yoksa bizzat kendisi mi? Çocuk yeni elbiseyi bizzat yapıp giyecektir. Büyüyen çocuk halkımızdır. Yalnız Türkiye gibi geri kalmış bir toplumda, inisyatifi ellerinde bulunduranlar bu durumu ilelebet sürdürmek isterler. Bunun için ilk iş emekçi kardeşlerimizi uyandırıp haklarına sahip etmektir.

Memleketimizin ilerlemesi için demokratik ortamın mutlaka kurulması lâzımdır. Bunu da emekçi halkımızın kendisi kuracaktır. Halbuki bugün büyük çoğunlukla halkımızın Anayasamızın kendisine tanıdığı haklardan yoksun bırakıldığı görülmektedir. Bunu son seçim bir kere daha ortaya koydu. Halk oyunu kime vereceğini, kime vermesi lâzım geldiğini bilmelidir. Son seçimlerde halkımız, gelenekçi büyük partilere iltifat etmediğini ortaya koydu. 1961 yılında 100 seçmenden 79 u sandık başına gitti. 1964 yılında 100 seçmenden sadece 60 seçmen sandık başına gitti. İstanbul'da ise, ancak 100 seçmenden sadece 40 ı sandık başına gitti. Şimdi Türkiye İşçi Partili olarak hepimize düşen vazife halkın bu uyanışını daha ileri götürerek Anayasanın verdiği haklara sahip çıkmasını sağlamaktır. Toplumumuzun gayesi insanı daha üst plânda bir hürriyet içinde insanlığa kavuşturmaktır.

Biz yalnız maddî bakımdan yoksul değiliz, manevi bakımdan da yoksuluz. Manevî bakımdan yoksunluğumuzu halkımıza sahip çıkmakla gidereceğiz.

Kardeşlerim, bizim gücümüz bütün karşı taraf gücünün topunda birden üstündür. Bizim gücümüz hakkın bizden taraf olmasından doğuyor. Çünki ahlâk bizle beraber, çünki hak ve ahlâk bizle beraber.

Biz fırtınada denize açılmış bir geminin içindeyiz. O fırtınayı yeneceğimizi biliyoruz. Çünki gemimiz sağlam, çünkü pusulamız var. Fırtınalar bize cesaret verir. Her fırtınayı atlayışta çok daha güçlüyüz, çok daha inançlıyız.

Hepinizi candan selâmlarım.

HAYAT YİNE PAHALLANDI

(Baştarafı 1. sayfada)

endüstrisi bu yüzden gelişmeyecek ve bu yüzden iş alanı daralacak.

Bütün bu sonuçlar dışında bu zamlar, gaz yağına, motorinin ve mazotun yakıt olarak kullanıldığı taşıtların navlunlarına zam yapılmasına yol açacaktır.

Bundan başka bu akaryakıtlarla çalışan fabrikaların yaptıkları malların fiyatlarına da bu zamlar olduğu gibi binecektir.

Hükûmet bu kararile, vergi reformu adı altında yoksul halka yeni külfetler yüklemektedir.

Ama daha dün, senato seçimleri için yaptıkları propaganda konuşmalarında hep "zenginden alıp fakire vereceğiz!" diyorlardı.

HAKSIZ YERE HAPSEDİLENLERE

(Baştarafı 1. sayfada)

yemez.

2 — Eğer hakkında haksız yere tutukluluk kararı veren mahkeme, oturduğu yerdeki Ağır Ceza mahkemesi ise, oraya baş vurmayıp en yakın ildeki Ağır ceza mahkemesine müracaat eder. "Mesela oturduğu yer İstanbul ise, İzmit Ağır ceza mahkemesine baş vurmak gerek."

3 — Zarar isteme dilekçesinde şunlar mutlaka bulunmalıdır:

Dilekçe sahibinin adı, soy adı, açık adresi; zararına sebep olan işlemin özeti; zararın dayandığı sebepler ve bunu ispat eden deliller, zararın neden ibaret olduğu yani devletin kendisine ödemesini istediği paranın tutarı.

Tazminat istemek için baş vurduğu mahkemenin kararını beğenmiyen yani tazminat miktarını az bulan veya mahkeme tarafından tazminat isteği red olunan kimse bir hafta zarfında Temyiz Mahkemesine baş vurma hakkına sahiptir.

N. V.

T. İ. P. Çankaya İlçe Kongresi başarılı oldu

(Baştarafı 1. sayfada)

İlçe başkanlığına yine Avukat Minnetullah Haydaroğlu getirilmiş, Sekreterliğe Orhan Yazıcı, Saymanlığa da Bayan Türksen Başer getirilmiştir.

Kongrede yurd ve dünya olayları ile ilgili olarak T. İ. P. Genel Başkanının bir konuşma yapması istenmiş ve Mehmet Ali Aybar çok önemli bir konuşma yapmıştır. (Bu konuşma gazetemizin öteki sütünlarındadır.)

13. KOTA İLÂN EDİLDİ

İSTANBUL (Özel) — Yeni ithalat — ihracat rejimi ile kotalar 4 Temmuz Cumartesi günü Resmî gazetede ilân edilmiştir. Kotanın hacmı geçen kotaya nazaran daraltılmıştır. Liberasyon listesinde bulunan mallar — yani serbest olarak ithal edilen mallar — için istenilen teminat tutarı yüzde 70 ile yüzde 100 dür. Piyasa çevrenin kanaatine göre teminatların yüksek tutulması, küçük ithalâtçı ve imalâtçı zümresinin aleyhine işleyecek ve bu zümre zamanla bu piyasadan çekilmek zorunda kalacaktır.

İthalatın birkaç büyük ve paralı firmanın tekeline düşmesi tehlikesinden, toptancı tüccarları endişelenmektedir.

İhracat rejiminde ise yerli sanayi mamüllerinin ihracatını kolaylaştırmak ve teşvik etmek için bir çok kolaylıklar sağlanmıştır. Beri yandan ihraç formalitelerini kolaylaştırmak amacı ile tütün, üzüm ve bazı madenlerimiz hariç, bütün ihraç mallarımızdan fiyat kontrolü kaldırılmıştır. İlgili çevrelere göre bu serbest ve kontrolsuz sistemin, büyük çapta döviz kaçakçılığına sebeb olabileceğini söylemektedirler.

İSTANBUL (Özel) — Piyasada durgunluk devam etmektedir. Temmuz ayı vergi ayı olmasından dolayı işlerin açılacağı pek umulmamaktadır. Para darlığı had safhada, küçük esnaf ve taşra toptancıları bonolarını ödemek için zorluk çekmektedirler. Durgunluk yüzünden bazı müesseseler işçi ve memur ücretlerini tam olarak ödiyememektedir. Diğer taraftan tanınmış bir trikotaj fabrikası alacaklılarından konkordato talep etmiştir.

VERGİ TASARILARININ KANUNLAŞMASI VE BÜTÇE AÇIĞI

ANKARA (Özel) — Hükümetin vergi reformu diye Millet Meclisine sevk ettiği kanun tasarılarının çoğu kanunlaşmaktadır. Yeni kabul edilen vergiler meyanında gaz yağının kilosuna 14 kuruş motorin ve mazotun kilosuna da 7 kuruş vergi konmuştur. Fakir halkın yakacağına yapılan bu zam hayat yükünü bir kat daha ağırlaştırmış olacaktır.

Diğer taraftan kabul edilen bu yeni vergilere rağmen, hükümet çevrelerine göre 1964 yılı bütçesi 500 milyon lira açık verecek. Bu halin enflasyona yol açmasından korkulmaktadır.

270 Lira

İzmit'in kahvelerinden birinde, oturup bir çay içeyim, dedim. Biraz sonra içeriye bir adam girdi; zayıf, uzunboylu. Üstübaşı yırtıkpırtık, ayaklarında eski lâstik pabuçlar, tıraşı uzamış.

Gözlerini kahvede oturanlar üzerinde dolaştırıyordu. Birisini aradığı belliydi. Yanımdan geçerken sordum:

— Kimi arıyorsun, kardeş? Cevap verdi:

— Bizim çavuşu, Ali ağayı.

— Hele otur, dedim, bir çay iç, çavuş neredeyse gelir.

Bir iskemle çekip yanıma oturdu; ilk sözü ben açtım:

— Nerelisin, ne iş yaparsın, çoluk-çocuğun var mı?

Konuşkan bir adamdı, anlatmağa başladı:

— Erzurum'un köylerindenim. Adım, Rasim; köyümde bana Apdiler'in Reso derler. Köyde geçim zorlaştı. Üç yıl önce kalkıp buraya geldim. O günden bugüne dek Devlet Demir Yollarında hat tamiri işinde çalışıyorum. Anam, karım ve dört çocuğum köyde.

Biraz durakladıktan sonra, âdeta titriyen bir sesle konuşmasına devam etti:

— Bilemezsin bey, dedi, üç yıllık çoluk-çocuk hasreti içimi nasıl yakıp tutuşturuyor. Kolay değil.

Gözleri nemlenmişti; benimkiler de.. Aramızda uzunca süren bir sükûttan sanra:

— Pekiy Reso, dedim, çoluk-çocuk köyde niceler?

— Hiç sorma. Üç yıl içinde bizimkilere çok az para gönderebildim. Topu topu ayda 25 lira. Elime geçen para nedir ki? Karım da köyde ağamız Hazım beyin hizmetinde çalışıyor. Çoluğum çocuğum orada, ben onlardan uzak burada, çoğu zaman katıksız, kuru ekmekle yetiniyorum. Bizim nasibimiz bu.

— Ayda ne kazanıyorsun?

— Altı ay önceye kadar günde 7 lira; zam gördüm, yevmiyem şimdi 8 lira.

Daha bana kimbilir neler anlatacaktı. Bu sırada, kahvenin kapısından bir adam girdi. Reso:

— Çavuş geldi. Allahaısmarladık, sağol! deyip fırlarcasına yanımdan ayrıldı. Ali çavuşa doğru koştu. Belli ki onunla önemli bir konuşacağı vardı. Belki de yevmiyesinin 9 liraya çıkarılması işi.

Ve bu olursa, Reso'nun eline ayda 270 lira para geçecekti!

Yüksel GÜRSEL

ENFLASYON NEDİR?

(Baştarafı 3. sayfada)

devlet geliri karşılığı olmadan, fazla para basarsa enflâsyon başlamış olur. Enflâsyonun sonucunda, fiyatlar yükselir. Bu yükselmeden, Toprak ağaları, Tüccarlar, vurguncular faydalanır ve zenginliklerine bir kat daha servet katmış olurlar. İşçi, köylü, memur, esnaf, dar gelirli vatandaşın çilesine ise çile katılır, ve daha fakir olur.

Bir Amerikalı iktisatçının dediği gibi, "Enflâsyonun başladığının en güzel delili, maliye bakanının demecidir: "ENFLASYON YOKTUR."

Yazılanlar — ÇİZİLENLER — SÖYLENENLER

ÇALTI'da (Samsun) Mustafa KOÇ, Vergi adaletsizliği konusunu inceleyen yazısında, maaşlı, ücretli vatandaşların, verginin ağır yükünü taşıdığını belirttikten sonra şu düşüncelerle yazısına son veriyor:

"Gerçek vergi adaletinin sağlanması için, istihlâk vergisi azaltılmalı. Farkına varmadan yoksul çoğunluğun, aldığı eşya ve yiyecek maddeleriyle verdiği vasıtalı vergi yoksulu inletiyor. Vasıtalı vergiyle, çok kazananla eşit vergi verme durumuna düşüyor. Gereken gelirin sağlanıp, açığın kapanması için, vergi kaçakçılığı önlenmeli, vasıtasız vergilemeye gidilmeli. Çok kazanan: tarım, sanayi, ticaret kazançlarına, anayasanın emrini yerine getirecek biçimde vergi konmalıdır. Azınlık gücenir ama, çoğunluk memnun olur. Bu memnuniyeti görenler açık konuşmaya başladı. Vergi reformunda olacağı gibi, bütün reformlarda çoğunluğun memnuniyeti görülecek, yoksulun derdine eğilen yalnız kalmıyacaktır.

Herkesin ne verdiği açıklanırsa, kimlerin ne kazanıp, ne verdiğini ulus görür. Bu iyi bir başlangıç. Peşin yargı olmasın ama, Türkiyem altın günlerin eşiğinde'

*

TOPLUM (Gaziantep) da, Ahmet TOP, demokrasi rejiminde halkın gerçekten egemen olması için, ekonomik haklarına sahip olması gerektiğini, demokrasinin temelini sosyal adalat olduğunu belirterek diyor ki:

"Çünkü demokrasinin devamı sosyal adalet kavramının toplum katlarına uygulanması ve yerleşmesiyle mümkündür. Sosyal adalet olmayınca huzur, güven, saadet zenginlik de olamaz. Yâni ou demektir ki, Türk emekçi halkı yurdunun idaresinde ekonomik ve siyasî yönden söz ve karar sahibi bulunmalıdır. Çünkü asrımızda artık azınlığın idare ettiği bir demokrasi sistemine halkların tahammülü kalmamıştır. Halk, kendi kendini idare etmek, kendi meselelerini kendi öz temsilcileri eliyle halletmek eğilimindedir.

Oysa bugün ülkemizdeki durum tamamen ters yönde işlemektedir. İdareyi tamamen sermaye çevreleri elinde tutmaktadır. Ekonomik ve siyasî güç bunların tekelindedir. Köylü, işçi, memur, serbest meslek erbabı, küçük esnaf ve bütün emekçi halk topluluklarını ekonomik yönden gayet cılız gördüğümüz gibi, hiçbir mecliste de temsil edilemezler. Söz ve karar sahibi değillerdir."

"Pekiy, neden bu kadar küçük görülmek istenir emekçi halk? Bu toplumun uyanması neden ürkütür o beyleri..'

Hayır! Artık eski geleneklere paydos. Emekçi halk ekonomik ve siyasi yönden bir güç olarak teşkilâtlanmaya başlamıştır. Etiketlerden vazgeçmek üzeredir."